

egy-egy megszelídíthetetlen, kidobhatatlan, elnyúhetetlen, letagadhatatlan sajátságával ez aligha fog menni. Hogy mást ne is említsek: itt vannak az isaszegi csaták s az ipafai fapipák. Segesvárok és Spilbergeek. Világosok és sötétebbek. Feketék és sárgák.

Köd van, de valami eszi is a ködöt, nemcsak az újabb ködevők. Egy folyamatos madéfalvi veszedelemből máshol nem is lehet átszállás, csak a kicsit világosabb, a megvilágítható csomópontokon. A napsütötte reggeleken. Napfényesnek az a pillanat számít, amikor lelkiismeretünk tiszta azt illetően, hogy mit ünnepelünk, mire emlékezünk. Ha a miénk, nos lehessen általános, a mindenkié, amolyan globális március tizenötödikén is. Szívesen osztjuk meg, ahogy a Marseillaise-re a mi testünk-lelkünk is libabőrbe van kötve. Hát még a Nabucco kórusára egy lebukó nap szomorú színpadán. Ki mondhatna ellent? Az orosz vagy az osztrák vonakodhatna. Az egykori, akkori, nem a maiak. Avagy a törököt kell immár örökre kárhóztatni mindenért? Persze, hogyha nem szólna ide Hány János: „Ma jókedvem van. A halottak elmehetnek...” Tehát Tisztán innen, Dunán túl, Szajrán, Temzén, Rajnán túl, Volgán túl, áldja meg az Isten a Világfelséget, ne sanyargassa...

Igen, álmodik a nyomor, álmodik a magyar. Hogy a békesség talán mindennél fontosabb lett. De ennél hátrább azért már nem vonulhatunk. Általában tőlünk vesznek el a legtöbbet, mégis hála az égnek mi vagyunk a toleránsabbak, aránylag? Ahogy a régi reklám unszol: „Megrendült az egészséged? Kóstold meg a söröcskénket”. Kóstold meg a sírógörcseinket, hümmögné hozzá az ember, mert fiatalabb a jó lovas katonánál, akinek állítólag még jól ment a dolga, bár nem szolgált holmi nemzetközi brigádban Dugovics Titusszal annak a Belgrádnak a falain, de öregebb a mai dekabristáknál és egyéb márciusi ifjagnál.

Köd van, de ez máris márciusi pára. És kurdok, lengyelek, baszkok, írek voltak akik elveszítettek nemcsak tíz-húszezer Cavaradossit meg Petőfit, hanem nyelvüket vallásukat is, hogy amikor elkezdtek felszántani a császáraik udvarát, felosztottabbak voltak, mint mára mi, hetumogyerok. Mi - úgy látszik - mint valami így is, úgy is és bármikor előrántható lángnyelvet, megtaláltuk (kihalás közben, alatt és helyett) valakik nyelvét és európai hullámhosszát. És gyönyörűen imádkozunk, programozunk, versifikálunk rajta... Add Uram, hogy amit kell, megérjünk és megírjunk még!...

Temetői beszéd 2004. március 15-én

Vörösmarty Mihály írta egykor: „Emlékek nélkül népeknek híre csak árnyék”. Egy általános megállapítás, amely úgy a magyarokra, mint örményekre, vagy magyarörményekre érvényes. Emlékek és emlékezés nélkül, a régmúlt idők felelevenítése nélkül az ember gyökértelessé válik. Ha az új, friss hajtás elszakad a gyökerektől, akkor lehet, hogy ideig-óráig virágzik, de sorsa hamarosan a pusztulás.

Ennek a pusztulásnak megakadályozására gyűlünk össze minden évben március 15-én, és nem véletlenül pontosan itt, a temetőben. Mert ha mi hallgatunk, és sokszor hallgatunk, mert félünk, akkor ezek a sírkövek beszélnek helyettünk. És mit mondanak nekünk ezek a sírkövek? Először is egy élettörténetet foglalnak magukban. Egy ember történetét, aki hajdan azért élt, imádkozott és dolgozott itt, hogy majdan unokáinak és dédunokáinak itt, ezen a földön jövője legyen. Ezek az emberek, akik itt éltek bíztak bennünk. Bíztak abban, hogy majd megszületünk, és remélték, hogy egy világra születünk. Remélték azt, hogy majdan mi is megteszünk mindent, hogy az örökséget megőrizzük és továbbadjuk, a mi unokáinknak és dédunokáinknak.

És mit tesz ebben egy örmény közösség, mit keres és miért mond beszédet egy örmény katolikus pap, március 15-én, a magyarok nemzeti ünnepén? Talán azért, mert azt, amit itt, most a magyarok ünnepelnek, ugyanolyan mértékben ünnepli az Erdélyben és ebben a városban élő örmény (-magyar) közösség. Talán azért, mert már annyira összenőttünk, hogy

mi, örmény-magyarok, magyarabbnak valljuk magunkat a magyarnál és örményebbnek az örménynél. És ezt bátran valljuk, mert kötelez a múltunk, ezek a sírkövek. Hiszen akkor, amikor a mintegy tízezer lelket számláló erdélyi örmény közösség több, mint 70 tisztet tudott a szabadságharc szolgálatába állítani, és ez csak a vezérkar, még szó sincs közkatonákról, akkor nem tagadhatjuk meg sem örménységünket, sem magyarságunkat, és lerójuk tiszteletünket e nagy forradalom emléke előtt.

Ha valaki ismeri az örményeket, tudja, hogy vérüket nem ontották ki minden értelmetlen célért. Egy ilyen cél volt az a 48-as forradalmi eszme, amely szentnek tűnt, mert a szabadságra irányult. A cél volt szent és fontos, és az egyéni érdek háttérbe szorult, másképpen egyikük sem halt volna meg érte.

Ha valaki egy kicsit is ismeri az örmény közösségeket, vagy az itteni örmények történetét, tudja, hogy a világ bármely részén egy önálló, polgári társadalmi rend létrehozásán fáradoztak. Tették ezt Gyergyószentmiklóson is, annak idején betelepítése után, hogy ez a székely nép, melyet egy idegen hatalom maga alá gyűrt és már-már majdnem megfojtott, újra tavaszt lásson és magára találjon. Tették azt 1848-ban, amikor a magyarság az olasz földről induló és Európát felpezsdítő forradalmi láz lázálmába került, és szembeállt az elnyomó és önrendelkezést meggátló hatalmak ellen. És most, amikor múltunk összeköt és sorsunk közös, csak a templomunk más, mindannyian érezzük, hogy egy nagy feltámadásra vágyunk mindannyian. Különösen azóta, hogy ez a lehetőség több mint egy évtizede adott.

1848 szelleme minden évben egy tavaszra, a feltámadásra emlékeztet. És minél hosszabb idő telik el, annál jobban érezzük, a feltámadás szükségességét. Tudjuk, hogy a böjti idő hosszú és szigorú. De tudjuk, hogy a böjtöt a feltámadás követi. 1848 szelleme mindaddig létmeghatározóan aktuális és felhívás a közember, a politikus és pap számára, ameddig nem érezzük meg ennek a feltámadásnak felszabadító valóságát.

A sírkövek nem beszélnek, csak hallgatnak. De itt vannak intő jelekként, hogy akik alattuk nyugszanak, bíztak bennünk. Bíztak abban, hogy ha ők egy jobb életet nem is élhettek, őket elnyomták és irtották, akkor legalább utódaikra virradjon egy szebb jövő. És ha ez még nem jött el, akkor bátorságra szólítanak és kitartásra a harcban.

Puskás Attila

Hírek

Fővárosi Örmény Klub 2004. április 15-i műsora:

Megemlékezés az örmény genocídiumról

Szabó László: Musza Dagh, Kilikia, Kappadókia - vetített képes előadás

Köszönetnyilvánítás

Ezúton mondunk köszönetet Horváth Vilmos és Ötves Móra adományáért.

Genealógia

Az Erdélyi Örmény Gyökerek Kulturális Egyesület szeretné megjelentetni a Gudenus János József Örmény eredetű magyar nemesi családok genealógiája pótkötetét, de a nagy érdeklődésre tekintettel tervezzük a javított, bővített kiadást is. Kérjük az érintett - különösképpen a Pászákász, Petraskó és Rátz családokat - , hogy a hiányzó adatokat küldjék meg a szerkesztőség címére.

Kérjük, mindenki jelezze, ha téves adatot észlelt.

Előkészületeket folytatunk, hogy elkészülhessen az Örmény eredetű családok genealógiája című kiadvány, mint az Erdélyi Örmény Múzeum sorozat része. Kérjük tehát a családok jelentkezését, akár Gudenus János József genealógus (1211 Budapest, Kiss János altb. u. 61.), akár a szerkesztőség címén. Kérjük az iratokat (fénymásolatukat), adatokat mellékelni.